

۳۰ مایس ۱۹۱۸

صافی : ۴۶

ایکڑھی جلد



تیکلی محبو

جیانہ برآز دھا قیمت وریلیر ؛ راحته برآز دھا
معت صرف ایڈیلیر . فقط ایشک ارج یوزی بزم
قوشوب کیڈیجی سیاحتزده کوردیکمن شمععلی ،
سولو ، قهقهه لر چیلایان لطیف منظرده دکادر .
نصل کویوک آداده کی قواری کورن استانبولی کورمش ،
پراولاسده یاشایان استانبوله یاشامش ، استانبولی
طایش سایلماز .

خلاصه آوروپان دوزن قادین وارککلرک ، آوروپایی
طایش واکورهش اولوق کلمکارنی ظن ایتمه .
لیدرلر . سادهجه آوروپایی کورمشادر . ایشته بو
کورمکلر طایق آراسنده کی فرق زائل اولنجه قدر
« تنظیمات سیاحتی » دوام ایدهجکدر . نصل علم
وادبیانده آوروپان آلدیمن معلومات بزه آرتق
ملکتیزی بستان سودریور ویکندریورسه ،
نصل آرتق سیاحتزده آوروپایه قارشی ملکت منفعتی
اونودهجی یکیلکدرن ، شاشینقلردن آل چکدکه ،
برکون کلجک ، سیاحتزمن دن بو اصلز کوروشلره
استاد ایندن فضلا تقدیرکارلق قافلهجق ، ایشک
کمنی آتلاشیلره قی آوروپا بولجقلری پوره کزدک
می دیوغلری آرتدیمره ، قولندرمکه یارایه جقدر .
ایشته آرومان « تنظیمات سیاحتی » ندن ، « ملی سیاحت »
کچمش اوله جقز . شیدیلک تقدیرانده طاشقنقلره ،
اطوارده تقلیدجیلکه قاتلاغه مجبورز : سیاحتزده
مدیت میونقلندن انسانله آتلاق دورسده ندر .

رفیہ مالہ

اجتماعیات

مختلف علم تقلیری

لسان ، دائما انسانلری آلداتان برشیدر . برکلهی
مختلف آغزفلردن ایشیندیکیز زمان ، هسنک بو
کلهدن عینی معنای مراد ایشیکنی ظن ایتیکیز !
عینی کلہ ، بر خطیلیدن دیگر خطیبه ، بر غرردن
دیگر محرره بچکرکن معنایی دکیشیرمیلیر . چونکه ،
کلہر ، انسانلر آرمسده مشترک مثاللردن عبارتدر .
مفهوم ایسه ابتدا برشخصک ، صوکراده علم یاخود
ادی بر میکبتک خصوصی برتلقیسیدر . [خصوصی
بر تاقی آتیق قطلی بر صورتده مظفر اولغدن صوکره ،
علم علانده ، عمومی بر تلقی ماهیتی آلدیلیر .]
عینی زمانده مختلف خصوصی تقلیری افاده ایچون
قولانیلان بر کلہ ، شبهه ، هیچ بریننی خیله
افاده من . علمی منافعه لدره بر چوق مثاللرک ، سو
تفهملرک حصوله کلہی بو حالک بر نتیجهمیدر .
مختلف زمره لدره ، مختلف تقلیره لالات ایندن
کلهدن بری ده (علم) تعبیریدر . بو کلہنک ،

برسر یاپورسکیز . کورمکلر طایق آراسنده کفرق
آتلاغه لزوم یوسده بوز ، دھا فضله معیندار
اولوق ایچون یازیبورم ؛ بو ، طلیق ین صیاحلری
واپورده قارشی قارشی برمت اولوبور کوردیکم
فقط طایانیلر انسانلر ختنده کی نقصان معلومایکیز .
بوله کلوب کیجی سیاحتلر بزه دائما طیش یوزنی
کوسترز ؛ طیش یوز ایله ارج یوز آراسنده کی
اوپوروی خیلارک زینکینیکله دللوروبور دائما
لهده بر قرارورمک عادتی ایسه ، شیدیک سیاحتلرک
مع الاسف ائق فنا تیجهمی ... ظن اولونوبورکه او
برلرده جیات نشدن ، ذوقدن عبارت ؛ انسانک
عمری دورغون صولر اوزرنده پروانه سنک قولته
پروزیز ، عارضه منقوشان بر مولورپوت کبی
راحت ، لطیف ، کیوب کیدیور . بو پاکشان
تحس ، کندی ملکتیز ختنده بدین بر حسک
دوغمانه سبب اولوبور .

سیاحتده انسانی آلداتان کیفیت ، هب ذوق وکیف
وین برلرده دولاشق مجبوریتیدر . تیاتر ، موزه ،
قوسر ، مسیره .. بولر دولاشیلر ، ائک منظم
بنالرده یاشایلوب تشکیل ائک مکمل برلره صوقولونور .
سیاحت بر بلده فی صیافت چهره من ، دوگون البه سیله
کورمک دیکدر . انسان سیاحتدر بر شهرک کندیسنی
دکل ، صوبه عکس ایتش کولکسنی کورور .
سیاحتده کورزله ره ائک کورزکسلر ، متلاخرسده
قوبوق ، کیده یلکن ، قادینه ، چیم ، ارکده
قوت چازیار . سیاحتک هرکون برر ، برر اوکزه
دوکلدیکی یکیلکلر برآزده سرخوشاق ویرر ؛ یاری
کیف کزهرز . ذاتا بولجقله چیقه من اول پوروزلی
ایشلری تیزلشمش ، یارده منی جزادیزه قویش ،
برطریق ائکلردن ، باغلردن قورتولش اولدیمن ایچون
پورمکز دھا فرح ، باشمز دھا بوشدر . خلاصه
سیاحت بر مکتب تعطیلدر . دائما عودت کدرلی ،
یاسلی اولور ؛ دائما پاکلش بر تحسله ، نقصان
بر بیلکله ، قانامش ، دوغمانش دوزر .

فقط بوکونکی تنظیمات سیاحتی اینجده مزانندن
اول یتیشمنی می وپویوک بولجیلر ، ملکتلرینه دھا
کورولر ، دھا باغلی دوزنلرده وار . تنظیمات ادبیاتک
تقلیدجیلکی اینجده می دیوغلری ترنم ایندن شاعرلر
اولدنی کبی ...

علی الخصوص خاتلریزدن بعضیلرکی کوروربورکه
اوزون و صفره بر سیاحتدن عودتده ، ملکتیه ، پورمکلر
آرتش بر حرارت ، کورزله طاشمش بر تحسره
بستان دیوغلر ، بستان عبتلی دونوبورلر . ایشته
بولر هرملسکده اولدیکی کی سیاحتده دورلره
تقدم ایتش پوکک دکالزیدر .

آوروپا مدیتیک روزده تقدیر وایاندر برمه منی
قابل دکدر ؛ البته او بولم دھا منظم ، اوانسانلر
دھا حر ، اوحوکملر دھا تجریلیر . البته اورالرده

(بیلکی) دیک اولان عادی معناسی بر طرله
برقلم . (علم) کلہ منی ، بیله منک یالکریازلش
وندوبن ایڈیلش اولان قسمنه حصر ایدهم . بودار
دائرة اینجده بیله ، علم ختنده ، بری برنه بکزمین
درت تورلو تلقی کورورز . بو تقلیردن برنجیمی
استقلالستیکره عائددر . استقلالستیکره کوره علم
اولجه حساب قبول ایڈیلش حقیقتلری عفلک استلال
اوپونلره اثبات ایتکدر . قرون وسطاده اوروباده
علم ، بو حالده بدی . بزدهده حالا بر چوقلرینک
نظرانده علم ، عمومی بر منقلدن عبارتدر . بولره
کوره ، علمک وظیفه منی ، هنوز بیله من حقیقتلری
ترسد ونجیره بوللره بولمه چالیشمک دکل ، بلکه
هرکس واضح بر صورتده بیلکی وایاندرنی دستورلری
عقلی رابطهلرله بری برنه باغلامرق منطقی برمنظومه
حالته قوتقددر . علم ختنده کی تقلیرک ایکنجیمی
موتیستلرک تقلیسیدر . موتیستلر ، مادیات وحیاتیات
علملرینک تشکلتدن صوکره ظهور ایتدیلر . بولره
کوره علم برردن واده مادیانن یاخود حیاتیانن
عبارتدر . دیگر علملر بولمه علمک خصوصی ساحلره
تقلیتدن ووجه کلیر . موتیزم ، لغتیه (بریجاک)
معناستدر . موتیزم ، علملرک وشانیتلرک واحده
ارحانی غایه منی تعقیب ایدر . واقعا ، موتیستلر ترسده
وتجریه اهمیت بریرلر . فقط ، بو اهتام آتیق
سافل شائیلر ایچونددر . بر کره سافل شائیتک
قانونلری کشف ایڈیلدی ، آرتق ، ایش بولرک
عالی شائیته تطبیقه قایلر . بو صنفدن اولان اولدیفنی
هر شائیتک آیری قانونلری ، آیری برمعیتلی اولدیفنی
قبول ایتلر .

موتیستلرک بو حرکتی ، نهایت ، علمی تقلیرک
اوجتیجینی تشکیل ایند برعنااتیزم تقلیسندک دوغمنسته
سبب اولدی . برعنااتیزمه کوره عملی بر فائده منی
انتاج ایندن هر فکری حقیقتدر . بر فکری دوغروانی ،
حصوله کتیردیک عملی نتیجه لره تابعدر . بر فکر ،
اگر اوکا ایشاعه مزندن بر فائده حصوله کلپورسه ،
دوغرودر ؛ بالعکس ، بر فکره ایشاعه من بزی
ضرر سوق ایڈیورسه ، او فکر پاکلشدر .
کوردیلوبور برعنااتیزم ، علمک نتیجه منته غایه
ماهیتی وریبورلر . الحقیقه ، علمک بزه کورسردیک
طبیعی بر قانون شائیته مطابقه ، بر اونی بیلکمن
فائده کورورز . چونکه ، طبیعی بر قانون ، بر حادشمنک
دیگر حادثیه سبب ، ایکنجینک برنجیه نتیجه
اولدیفنی یلدر برر . بر حادشمنک سببی معلوم اولونجه ، چوق
کره ، اونی حصوله کتیرمک ، یاخود کتیرمه منک مزده
اولور . او حالده طبیعی قانونلری بیلکله ، بر ضررلی
حادثه لره وقوعه مانع اوله بیلدیکمز کبی ، منفعتی
حادثه لری وجوده کتیرمکده مقدر بولونورز .
بناء علیه ، بر فکر ، حقیقت اولدیفنی ایچون فائده لیدر ؛
یوقسه ، فائده منی اولدیفنی ایچون حقیقت دکدر .

بو حربک ائک بویوک موفقیتی : داخلی استقرارددر .

براهماتیسرله بونک خدی ادا ایدیلورلر، «پفرک»، فائده اولدیلدی ایچون حقیقتدر «دیورلر» بوخسته تلقیک دوغمهسته سبب، یوقاریده دیدیکن کی، مونستلرک خسته علملیدر. چونکه، مونستلر، عالی شائیتلری سافل شائیتلرک قانونلریله ایضاح ایدیلدی، عالی شائیتلر ییقلمده باشلاادی. مثال اولورق، اخلاقی آلم.

اخلاقی حادملهرد، دیگر حادملهلر کی برشائیتدر، فقط، بوکا مادیات، یاخود حیاتیات وحتی روحیات علملرینک قانونلری تطبیقه قایلشیرسوق، اخلاقی شائیت ییقلمده باشلار. چونکه، (اخلاق) ی، دامی مادهلرک بر مقامیزمهسته، عضویت بر سوق طیبیمسته، فردی روحخط یاخود منفعتدوغموسته ارجاع ایتک اولی تولدورمکدر. براهماتیسرله علمک بوضرری نتیجهمنی کوروچیه، جان اخلاقی قورنارقم ایچون «علم یوقدر، آتچی، فائدهل وضرری فکرل واردر. فائدهل فکرل دوغوردر، ضرری فکرل

یاکلشیرد». دییه یکی بر فلسفه ایجادیه قایلشدیلر. مونستلرک علم حقدلرکی تلقیسی دوغرو، بناء علیه یاپدار اولسهیدی، براهماتیسرلرک بردن کوه قدر حقاری اوله جقدی. چونکه، بو یکی جریان، عالی سافله ارجاعه جالیشان بر علم تلقیسه قارش، عالی شائیتلرک بر عکسالمندن عبارتدی. ناملرک بو عکسالمی وقتیه، (پاسقال)، قلیک منطقی ایلری سوردرک علقلمنطقه (ژان ژاق روسو)، (کوزل روح *bel esprit*)، یه، (قات)، (کوزله ذکا *bel esprit*)، (ی، قات)، (عملی عقل) ی ایلری سوردرک (نظری عقل) ه قارشلی اجرا ایتشلردی.

حتی، (بروتییزم) ک (علمک افلاسی) دعواسیهل میدهانه آتیلهمیده، اخلاقی قورنارقم ایدیشهستک حصولی اولان بو نوع عکسالملاردن بریدی. بوندن باشقه، (اوکوست قوت، سبه نسر) کی متنبی فیلسوفلریله، منیت علمک استیلای قارشیمسته اخلاقی وجدانک ییقلمده اولدیلدی حسن ایدهرک علمک خارجده بر ایمان داترمسی اولی اوزره غیر منفهم بر شائیت قبول ایلوب (آغوستینی) اولشارلادی. کرک اولکلیکرک عکسالملری، کرک سورکا کیرک کانتافزاری (یعنی هم منطقی، هم آغوستینی اوله لری) مونست علمک ضروری نتیجه لیدی. چونکه، عالی شائیتی سافل شائیت ارجاع ایتدیکتری، عالی شائیت، اساساً رفیق اولان موجودیتی محافظه ایدمه بهرک ییقیلر. حال بوکه، بر علمک، کندی موضوعی اولان شائیتی ییقلمی غیر طیبی بر حالدر. اوله بر مادیات علمی فرض ایدیکرکه اولک تدقیق مادیاتی ییقستین، اوله بر حیاتیات علمی فرض ایدیکرکه وجوده گله می حیاتک عونه سبب اولسون طیبی بویه بر مادیات بویه

برجات علمی دوغرو اولورق قبول ایدمه منسکر. حال بوکه ماده و حیات ساحله رنده خاطره گله یین بو حال، اخلاق داترهمسته وقوعه کلدی. مونست علم، ایلی حظه یاخود منفعت، کوزمل (خوش *agréable*)، دین دویغوسنی قورقو یاخود ایدمه ارجاع ایتکه جالیشدی. بو جالیشمه لریک نتیجه سنده دینه، اخلاقده، بدعیانده هب ییقلماغه باشلایلر. بر علم، موضوعی اولان شائیتک ییقلمهسته سبب اولورسه، بو حال اونک باطل اولدیلدی الک واضح بر دیلدر. چونکه علم، موضوعی دوغرو ایضاح ایدره، اونک خسته لفری وارسه تدایوسنی ممکن قیلار؛ میدانه کتیردیکرک حفظالصحه ایله موضوعی اولان شائیتی هر تولو عارضه لردن وقایع بوشائیتک ساعلام بر صورتده تکامل ایتهمی تأمین ایدر. عکسی نتیجه لک ظهور ایتهمی، علم دیدیکن شیک جهانندن داما مضر یعنی بر (جهل مرکب) اولدیلدی کوستر بر.

مونست علمک حصوله کتیردیک بوکی نتیجه لره بولردن دوغان عکسالملار، صولک عرصه لریک فلسفی جدالارک اساسی تشکیل ایدر. علم علیدارلی، ذهن علیدارلی، آغوستینیسم، براهماتیزم، سوق، طیبیجیلک، حدسجیلک کی جریانلر، هب، مونست علمک یا کلتنی حسیله حصوله کتیردیکرک اجتمایی و روحی بحرانلرک نتیجه لیدر. معماقیه، یا کلش اولان، مونست علمک، علمک مادیات و حیاتیات کی سافل قسملری کلدلر؛ چونکه، مادیات مونست علمک اساسی اولدیلدی ایچون، طیبی هیچ برخلاری نأثیره تابع قالادی. حیاتیات علمه سنده ایسه، طبایت حالاً سرریات تجربه لریه یعنی دوغوردرن دوغروبیه حیاتی شائیتک ترسدینه استناد ایدیور. هنوز، تمایله حیاتیات علمه مستند بر طبایت صنعتی وجوده گله مشدر. بونکله برابر، حیاتیات علمنده الک بوبوک کشفلری یاپان پشا، داروین، باستور کی عاللمر حیاتک قانونلری حیاتی شائیتده آرایانلردر. مونست علمک الک ضرری نتیجه لری باخاصه جمعیت ساحتمسته کورولدی. چونکه، جمعیت عاقلستله لر، طبایت کی عملی تجربه لره مشغول بر زمزمه یودوخ کلدی. هرکس، اجتماعی، سیاسی، علمی، ادبی، اقتصادی، دینی مسئله لره کندیسی مختص طایر. بوندن باشقه، اجتماعات علمته حسی اولورق یول کوسترهمی درعهده ایدن حیاتیات، روحیات کی آغابکرک موجود اولدیلندن، اجتماعی حادله لری تدقیقه اوغراشانلر، ایلک حرکتده برچوق یا کلش تلقیلره معروض قالدیلر. هر علم، یکی تشکیل ایدرکن، بر جمعیلک دورهمی کچیرکه مجبور اولدیلندن، اجتماعاتده برمدت بوکی تلقیلره قایلهرق یا کلش یوللاردن یورومکه مجبور اولدی. فقط، اجتماعی تلقیلرک مضر نتیجه لری، فیلسوفلرک دقتی جلب

ایتدیکندن، درحال عکسالملار دوغمه، یکی صورت حلال آراغنه باشلاادی.

حال بوکه، علمک یا کلش بر تلقیسندن دوغان بو بحرانلری تدایوی ایدمه لک اولان طیبی، فلسفه ذک، یته علمک کندیسی اوله ییلیدی. علمک دوغروبور سورنده تشکله باشلامسی، ذاتاً بو بحرانلری کوکندن ازاله ایدمه جلدی. ایسته، بوندن دولاییدرکه برطرفدن اسکعلمه معارض فلسفه جریانلری دوغارکن، دیگر طرفنده (علم یوق، علملر وار!) دیین وهر شائیتک خصوصی بر معینته ومستقل بر علمه مالکیتنی قبول ایدن یکی بر علم تلقیسی وجوده کلدی. علم تلقیلرک ایدشه باشلاادی. تشکیلی ایدن بو یکی اجتماع، اوکوست قوتن طرفندن مبهم بر صورتده سزلیکله برابر، باخاصه (پوترو) کی فیلسوفلر و (غراسه) کی حیاتیاتچیلر طرفندن اورتبه سورولدی. (آلفرده فویه) ایله (روبرتی) دوه یوقساق قبول ایتدیلر. فلسفه ده بوتولک تلخیصی اولان (دورقام) اجتماعات خنده ک تلقیسیله اجتماعاتده ک اصولی تمایله بو فکره استناد ایتدیرمه لک ایدشه باشلاادی. بناء علیه، بو تلقینک الک واضح شکلی باخاصه بوتولره لک دورقهده کوروزر. علمک بو دوغرو تلقیسه (چوبلیق) معناسته اولورق (بولوالیزم) دییه ییلیر. بولوالیتلره کوره، (ماده، حیات، روح، جمعیت) ناملریله دورت آیری شائیتلر واردر. بو شائیتلردن هر برسی کندیسندن اولیک شائیتدن دوغوشد، فقط، تمایله اورتیزمال بر مابهنده اولورق وچمشد کلدلر.

مثلا حیاتی شائیت مادی شائیتدن دوغدیغی حالده اوندو بولونایان بر طاقم یکی خاصه لره مالکدرکه بولرک مجموعه (حیات) نامی و بریورز. مادی قوتلر، ذاتاً حیاتی اولان مادیاتی تخریب جالیشیر، بوکا مقابل حیاتی اولان ماده یعنی (پروتوپلازما) بومادی قوتلره قارشلی مقاومت عرض ایدهرک محیطک اقتضا ایتدیکرک شکیل و بییه ای اکتسابه جهد ایدر: پروتوپلازما لک بوضالیته (انطیاق) نامی و بریلر جانسز ماده ده محیطک شرائطنه انطیاق ایتک، بوبومک، چوغالقی، خلاصه مادیسی خراب اولدیلدی حالده کندیسی دوام ایتک خاصه لری بوقکن، جانیه ماده ده بونک موجود اولدیلدی کوروزر. ایسته، بو یکی خاصه لردن دولای، حیات، مستقل بر شائیتدر، حیاتی عضویتلردن ده فردی شعور دوغمشدر. فردی شعورده (بن) دویغوسنی واره ک شعور سعضوتلرده بو دویغو موجود کلدلر. ایسته، فردی شعورک بو خصوصیتده (روح) نامی و بریورز. بوندن دولای، روحی حادله لره کده حیاتی شائیتدن مستقل، یکی برشائیت اولدیلدی ثابت اولور. فردی روحلرک مقابل تأثیر و عکسی تأثیرلرندن ایدمه وچمان دوغمشدر. اجتماعی وجدانده، (وجد) نامی و بریدیکن خصوصی برذوق واردرکه فردی شعورده ک

(حظ) و دیویندن بوس بوتون باشقور. مثبت و منی وجددن دی، اخلاق، بدی، قیمتلرک مثبت و منی شکلی دوزار. حال بوکه اجنای وجداندن عروم اولوب یالکیز فردی مشوره مالک بولونان حیوانلرده بو قیمت دیوینلری موجود دکلد. بوقطی اتریلقد کوستریورکه اجنای شائیتده روحی شائیتدن بوس بوتون آیریدر.

بو دوروت شائیتدن هر برینک حادثه‌لری، ینه او نوعدن حادثه‌لری ایضاح ایدیلر. هر (ایضاح) ایکی حادثه آراسنده کی بر سببیت رابطه سنک افاده می اولدی ایچون بر (طبیعی قانون) ماهیتده در. هر شائیتک بوسوریله خصوصی قانونره مالک اولسه (معینیت) (determinisme) نامی وریلیر. مویتنهره کوره عومی بر معینیت بولوندی حالده، پاورالیستهره کوره هر شائیتک خصوصی بر معینیت واردور. بو خصوصی معینیتلرک تحریسندن هر شائیتک خصوصی علمی وجوده کایر. بناء علیه مادیات، حیاتیات، روحیات، اجتماعیات ناملرله دوروت علم موجود اولدی کئی بو دوروت شائیتک کینترلرین بحث ایدن برده ریاضیات علمی واردور.

بو علملردن هر برسی، دیکرلرندن بارزقرلره آیریلش اولان خصوصی حادثه‌لری کندیسه موضوع اتخاذ ایدر. مادی حادثه‌لر مادیات علمنک، حیاتی حادثه‌لر حیاتیاتک، روحی حادثه‌لر روحیاتک، اجنای حادثه‌لرده اجتماعاتک، موضوعی تشکیل ایدرلر. بودوروت حادثه‌لر نوعندن هر برینک کندیسه مخصوص بر (متکا Substrat) سی واردور. جاسز ماده‌لرک متکاسی (کییمی بیه)، جانلی ماده‌لرک متکاسی (عضوی بیه)، فردی روحک متکاسی (دماغی بیه)، اجنای وجدانک متکاسی (اجنای بیه) در. هر نوعه منسوب حادثه‌لرک ایلمک سبیلری، متکاسی اولان خصوصی بیه‌نک تحویلرندن عبارتدر. مثلا، اجنای بر حادثه اولان جنایت، یاخود اتکارک دیکشملری، دینی، اخلاق، بدی، حقوق، اقتصاد، فلسف، تحویلره ایضاح ایدیلر. فقط، بو سوککیلرده بری اولره ایضاح ایدیلرکه برابر، نهایت سوکک سبب اولره اوزده اجنای بیه‌نک تحویلره یقی نفوسک چوغالامی یاخود آزالامی، اهلیاتک اراضی اوزرنده متکاسف یاخود دافیق برصورتده برلشمی، جینتک ایش بولونه دوچار اولوب اولامامی و تنجاسن بولونوب بولونامامی کئی موزولوژیک سبیلره ایضاح ایدیلر. اقیملرک، موسملرک، جغرافی تئکلرک اجنای حادثه‌لر اوزرنده کئی تاثیر دیویندن دوغریه اولماوب، ابتدایاجی بیه‌نیه تاثیر اتمه‌لری دولایسیده در. مثلا، چولار و داغلر انسانلرک دافیقک یا شامه‌سنی، ساحلار و اووالرسه متکاسف بر صورتده طولایتمه‌لری، یاز انسانلرک کولرله، صیفیلره دافیلهمی، قیش بالکس شهرلرده طولایتمه‌سنی الخ. انتاج ایدر. ایشته، بولویلاتمه‌لر و دافیلهملرک کاجنای مؤسسه‌لرک

ایلمک دیکشملری حصوله کینیر. ایلمک دیکشمن مؤسسه‌لرک بالاکشره دیکرلرینه ده تاثیر ایشیکندن بو مقابل تاثیرلردن اجنای حادثه‌لرده بولوب تحویلر حصوله کایر. متکاسلرک بورولنی دیکر شائیتلره و علملرده تطبیق اتمک ممکندر.

ایسته بوسورتله، شائیتلر و علملر بری برندن مستقل اولونجه، آرتق عالی شائیتلر سافل شائیتلره ارجاع ایدیلرکه جکندن، انسانک کندیسنده ترصد و تجربه ایلمه موجود کوردیکی عالی دیوینلر خرابیدن مصون قالیر.

اخلاقک علمله اولان مناسبتی، اخلاق شائیتله، مثبت بر علم اولان اخلاق اجتماعاتک یعنی اخلاقلرک مقایسه‌لی تاریخنک مناسبتندن عبارت اولدی ایچون، آرتق، «علم، اخلاق یوزار» دبیه بر ادعا دریمان ایدیلر منه. چونکه، آرتق مادیات، حیاتیات، روحیات علملری اخلاق ایضاحه چالیشماه جقندن، باسقالک، روصونک، فانتک، بدویتیهرک اندیشه‌لرینه محل قالاز.

بوندن باشقه، اجتماعیات علمی، دین، اخلاق، بدیعیات کئی بوتون عالی شائیتلری علمی برصورتده ایضاح ایشیکندن، یوزیتوزلمه ائتلاف طبیی اولمایان اغنوستییزم غریبه‌سنده آرتق احتیاج قالاز. چونکه اغنوستییزم علمک ساحه‌سی خارجده کئی منتهف بر شائیت قبول اتمک و بولوب خنده‌ک حکملری ایمانه بیرافقدر. غیر منتهف بر شائیت واردور دینلجه، یالکیز بونک وارلفی بیلیمک بیه، اونی قسماً فهم اتمک دیمکدر. برشی شائیتسه مطلقا منتهفدر، غیر منتهف بر موجود، (غیر شائی) یعنی غیر موجود دیمکدر. بناء علیه، غیر منتهف شائیت تعبیرده بیوی بر تناسف موجوددر. معمایه، مجهول، غیر منتهف دیمک اولادنی ایچون، شائیتک مجهول قسملری واردور و علم بو ساحه‌لرده (بیلیم) دیمک مجبوردر. فقط بوکون مجهول اولان، یارین معلوم اوله‌یلیر. بناء علیه یوزیتوزیم مجهولیدر غیر منتهفجی دکلد. پورالیزم یعنی زمانده، پراغانیزمک مویت علمه قارشى حق قازاندنی بخوانلرده ازاله ایدیک ایچون، بو سوکک جریانه ده نهایت ویرمک قابلیتی حائزدر. خلاصه، علملرک استغالی فکری قبول ایدیلرک عالی علملر بو اساسه کوره تشکیل ایدجه، فلسفه‌نک ازاله چالیشدنی برچوق بخوانلر کیندیکلکندن زائل اولور.

ایسته، کوریلورکه (علم) کلگی کئی الک زیاده برلشدیرنجی علم اولانان برتعبیریه، نه قدر درین آیریلغری صافیورمش! بر مستطبی علماندیق ادعاسنده بولونان دوروت ذات کوردیککدره، بولنردن برینک اسقولاستیک، دیکرینک مویت، اوچجینک پورالیست و دردنجینک پورالیست اوله‌سنی ممکن عد ایدیلرکسز.

چونکه بو اغوذجلرک دردی شیمیدی ایچمده موجوددر، بونلر هرکون بری برینه راست کایرلر،

مباحثه‌یه کیریشیلر، فقط، آری آری منظرلره دوشوندکاری ایچون، بری برینک نسلویه دیککی، نه‌ده یازدیغی آکلامیلر.

بناء علیه، علملرک استقلاله قانع اولان حقیق بر علم آدامی، علمی تقدیرلر یاپارکن، قارشینسده معارض اولورق یالکیز جهانی کورمن، عینی زمانده مویتسئری، پراغانیستئری، اسقولاستیکلری ده کندیسه معارض اولورق کورور. بو معارضلر، اوزون مناقشه‌لری انتاج ایشده، سوله‌لن سوزلر ایکی طرفک بری بری آکلامه‌سی حالده دوام ایدر، هیچ بر مثبت نتیجه‌نی دوغوردهماز. مناقشه ایدنلر بری بری آکلامه‌لری کئی، قاترلر یاخود ساملرله ایکی طرفده آکلامیلر.

بو قارشیق آکلامه‌لر حاله‌لر خاصه مویتسئرله پورالیستلر آراسنده وقوعه کایر. چونکه، اسقولاستیکلر، واقعه‌لردن زیاده عقلی حاکم‌لره اهمیت ویردکندن، خصوصی بر رنگری اولدیغی قبول ایدلر. پراغانیستلرده، فکریلرک شائیتیه مطابقته اهمیت ویرمیرله علمی قائدمیه قیمت ویردکندن، کندیلرک علملرلردن آری براغوذج اولدقاری قبول ایدلر. فقط مویتسئر، حقیق علمی ارامق و تقدیرلری ترصدونجریه استاد ایشیرمک ادعاسنده بولندقاری ایچون، کندیلرک دیکر علم آداملردن آیریمق ایسته‌مزلر. ایکی نالی آراسنده ک فرق ایضاح اتمک ایستدیککیز زمان: «علمده نمویزم وار، نه‌ده پورالیزم واردور. اوله‌السه (یوزیتوزیم) و (اغنوستییزم) واردور. «صورتنده، یاخود: «بن، بجنم ایچون مویتیم و ماتریالیزم مسئله‌لری قارشیدیرمه هیچ بر لزوم و جواز کورمورم. «قارشیکنده، بو فرقک مباحثه‌نک صدای خارجیه آتمه چالیشیلر. حال‌بوکه، ایکیکزک آراسنده ک بوتون فری اختلافلر، علمک تئفسینه و اصولنده اولان اصلی اختلافلرک نتیجه‌لرندن عبارتدر. اصلی اختلافلرک اوله‌لرک، فری مسئله‌لر اوزرنده بیلان مناقشه‌لر قصیر قاله حکومدر، قنایله‌لر نه‌سزدر، چونکه مثلا، (علم) مجموعه‌سنده ساملر بکه آراسنده جریان ایدن مناقشه‌ده، ساملرک قبول ایدیک حالده مویت، بنسه پورالیست برذهنیه فکریلرک کوردن، مباحثه‌مزدن هیچ بر نتیجه جیقادی. ساملرک آراسنده ک علم تئفیلرک فرق ایضاحه قانیشمده، بوقازیدک غریب جوابلری آلم. (مکافات و مجازات) مباحثه‌سی ده عینی طالعه دوچار اولدی. بوحاکک سبی منظرلر و اصوللر آری اولدی حالده، ساملرک بک بوقرق نظره آلاماسیدی.

مثلا اجتماعاتک مادیانه قارشى مستقل اولدیغی خنده‌ک قناعمه اعتراضاً، ساملرک قوللوئیدلرک خاصه‌لری ذکر ایشدی. قوللوئیدلر سوده اریه‌من، قاضیه سوده اریش قریستالوئید ماده‌لری برتولایزمه کئی انصاف ایدن برنوع عضوی ماده‌در. فقط، بو ماده‌نک حیالته هیچ بر علاقه‌سی یوقدر. جینتک

اصولری ده یوقیلنددر . مونسترك صرف اصول اعتبارله اتباعه عبور اولوقلری بوقاعده، پورالیستار هم اصول محمد اساس اعتبارله مفاددرلر . چونكه شونلر آكلامشاردركه علمك قانونخی وسیتةهی اولمسی نامل طبیعتك قانونی وسیتةهی اولهسك نتیجهی ایسه، علمك پورالیست اولمسی ده، طبیعتك تكامل نتیجهی اولوقق معشائیت طبقةلرینه آریلهسك برتجیهسیدر . پورالیستلر ، طبیعتك دوغرو برکوزله کوردن علم آدمایندر . یو دوغرو کوروشدن دولاییدرکه، پورالیستلرک علمی اصولی ده، حتی مونستلر ایچون بیله، انبای واجب اولان لك دوغرو اصولدر .

ضیاكك آلب

قافقاسده شتایی اشتیاق

دوسلره دوشکدیر شاده قافقاسیده
اشعارایتدیکین صایلدیر یلدریش
اولدیغیم (قوشما) اسمندهکین شایند
بو هفته آتیدک منظمه یی نقل
ایلییور :

نیه کلمدك ؟ [۱]

«می دن کوکل کوسدی سکا صایلدی ،
«کلمد دبدك دوردك ، نهیه کلدك ؟
آکدم سنی بكا ذق نر داریلدی ،
«بیلمد دیوب دوردك ، نهیه کلدك ؟ !

آرتق نیم یارم دکل خیانی ،
هیچ برقاشه بکزه نهیم هالی ،
بر دلم سکا مقنون اولم ،
«بیلدك دبدك دوردك ، نهیه کلدك ؟ !

بن صیرلامام هر بر اوفاق یاردهن ،
نیم غنجم کولش تیار اولدهن ،
«برلشك یتشدی بزه یارادن
«بیلمد دیوب دوردك ، نهیه کلدك ؟ !

بریشاند کوکل بریشام بن ،
کوزل قز قوشارسك دودی بیلسك ،
كل یو یاد ایلرده ششك اول سن ،
«کلمد دیوب دوردك ، نهیه کلدك ؟ !

قلم صاعر ، دیز ایقر استغفار
ستگون سرخوشدر صاجیلار یازار
بن سنی سوشتم ، یونی کیم یوزار !
«بیلمد دبدك دوردك ، نهیه کلدك ؟

۱ . جواد

[۲] ماری قلمش عیاریمی ایچون نظم ایلیش یونظمه
ایله حساس شاعر اوردوبه ، آنا وطنه خطاب ایلییور .

حصوله کلتش معضل بر شاینددر . حتی یوکامعضل
کیبیوت نامیده وبرسیلیوز . شو شرطلهکه یومعضل
کیبیوت ، بسیط کیبیوتك قانونلرینه اسیر عد
ایدلمهین! معضل کیبیوتده یونون حکمی وکیبوی
قوتلر ، فقط عئمز اولدینی حالده موجوددر ؟ یو
امتراجدن دولای بوعالی کیبیوتك سافل کیبیوتده
موجود اولمایان خصوصی خاصعلری وقانونلری وارددر .
فقط عالی کیبیوت خرابیه واخلاله دوغروکیندیکه
سافل کیبیوتك قانونلری دائرهسه کچمش اولور .

مثلا ، فزیبولوزیده (تمثیل) حادهمی حیاتیآ
- کیبیوی یعنی عالی کیبیوته عابد بر حادهدر .
حال یوکه (مضاد تمثیل) حادهمی کیبیویآ - عضوی

یعنی سافل کیبیوته دوغرو این بر حادهدر . عینی
حال فردی روحت دائرهسندهده موجوددر. فردی
روحیتده معضل برحیایت نامی وبرسیلیوز . فقط
یو معضل حیایت ، بسیط حیایتدن یووک فرقلره
آیریدر . بناء علیه، آیری قانونلره ، آیری برمعینیه
تایعدر . یونلر کی اجتماعیتهده ، معضل بر روحت
دیوبیلیوز . فقط بوعالی روحتدهده ، فردی روحیتدن
آیری قانونلره ، آیری برمعینیه تایعدر. کورلیورکه ،
بن ، تکمالك مختلف طبقةلری تشکیل ایدن بودوورت
شایقی متنازقیری بر آریلقه. بری برندن تقریبی ایچومور .
یونلرک بری برندن آیری ومستقل اولمی ، تکمالك
مختلف دورلرنده وجوده کلتش ، بری برندن داهای
معضل ، داهای متکملک شاییت طبقةلرندن عبارت

اولهولرک نتیجهسیدر . شهبهسز ، دورت قاتلی بر
بناده اولدینی کی ، یو طبقةلردن لك آتندک ییقلیرسه
دیگر اوچ طبقةلکده برابرجه یوزولدیغی ییقلیغی
کورلیوز. مثلا بر انساندمادی کیبیوتك دیکشمه سیله
برابر ، حیاتك ، شعورك ووجدانكده برابرجه
یوزولدینی کسطحی بر دفته بیله کورولن برحقیتدر .
فقط ، هیچ بر علاجک کیبیوی تاثیرلری دخی
واخلاق وجدانلری یوکسمسته بهجکی ده هرکس
بیلیر . معماییه ، شاییتلرک ، علملرک استغنائی قبول
ایتمه بن علم آدمایلرندهده ، هیچ اولمزانسه اصول

اعتبارله ، برحادهک سببی ، اولای همجنس حاصله
آراسنده آراسمیه اقتضایندر. آتیق ، یوسبب همجنس
حادهلر آراسنده بولونه ماقدن صوکرادک دیکرطبقةلره
اینگ ماژر اولایبیر. مثلا مونست برجاجعایعی ، اجنای بر
حاده اولان (اختیارك سببی آزارکن) ، یونی اولای
اجنای حادهلر آراسنده آرامق مجبوریتدهدر .
آتیق ، بر چوق تحریل نتیجهسنده آرادانی سبی
بوله ماقدن صوکرادک (اقتار) (عرق) ،
(وراثت) ، (تقلید) کی حیاتی یاخود روحی عامللره
ایضاحه قالیقهسیدر . عینی حال ، مونست برروحیایتی
وحیاتیایتی ایچونده وارددر. مثلا داروین، حیاتك
تکملانی ، لایارک کی خارجی مؤثرلره ایضاح ایتدی ،
(بنفسه تحول) له یعنی صرف حیاتی برحاده ایلایضاح
ایتدی . باستورده خسته لفلرک سببی، مقبولرله یعنی جانی
موجودلره ایضاح ایتدی . آکی وسررم ندای

ظاهراً عضویه بکزهده میکی، قوللوریلورده طاهراً
بعض اهمیتسز خاصه لرله برنوتو پلازمه بکزر. ایسته،
یالکیز بو طاهرلی مشاییتدن دولای اوکا ،
(تجربی جره) نامی وزیرلر اولمشدر . علمده یوکی
عنازلره وتشبیهلره جواز وارددر ، فقط ، مجازی
حقیقت عداجتكم، مشاییتی عینیت صایتامق شرطله!
معماییه قوللیدلره عاظم خاصه لرك کشتی حیایات علمه
هیچ بریک حقیقت کیچمه می، چونکه ، قوللیدلرک
حیایاله وحیایتاله هیچ برعلاقه یی یوقدر .

بنه ساطع لك میخانیک وعضوی وساططه غلط
طبیعتلر حصوله کیتیرلرکینکی ذکر ایتدی . سافل
برشاییت، عالی بر شاییت اوزرنده یوزیچی
تایرلر اجرا ایدمه ییلر . ذاتاً (پیشا) حیاتی تعریف
ایلدن (حکمی) وکیبوی قوتلرک یوزیچی تاثیریه فارشی
مقنود ایدرک وارانفی قورویان یکی بر قوتدر
دیندیت . حکمی وکیبوی عامللر حیایات اوزرنده
یوزیچی وخسته لاندیجی تایرلر اجراسته شهبهسز قادردرلر .
ناصلک عضویتلر ، عضوی خسته لفلرک تاثیریلروخی
حادهلری یوزارلر، فردلرده صرف فردی اولان قوتلرله
عینیه فنانی یایه ییلر. فقط ، حیاتك تکاملی حیاتی
قوتلرک تاثیرله اولدینی کی، چیمیت تکاملی ده آتیق اجنای
قوتلرک تاثیرله ده سواد عالی شاییتک یالکیز
بدایتده تشکله ، صوکراده اخلالنه سبب اولورلر
هرشاییتك تکاملی ایسه آتیق کندی داخی قوتلرینک
فعالییته وقوعه کلبیر .

هرشاییتك خصوصی برمعینیه مالک اولمسی نه
بدایتده کی یارایچی نده صوکرک یوزیچی ییقلی
تایرلرک انکار ایدلمسی دبدك دکدر . بلکه ،
هرشاییتك فعالیتك جریانی وتکمالنك وقوی ،
داخی قوتلرینک تاثیرله اوله سیدر. خارجی قوتلر
یالکیز، برملنك خارجاً دوشمنلری کی منبه وظیفه سنی
کورورلر. خارجه دک یونملر موجود اولونجه، جانی
موجودلر، کندی کندیلرینه استحاله وتکامل ایتك
خاصه لرنی حائزدرلر .

عمومی تکامل نظریه سی ، بزه بسیط حادهلردن
معضل حادهلرک حصوله کلدیکینی ، ایلک شاییت بسیط
اولدینی حالده ، اوندن متوالاً دوغان شاییتلرک امتزاید
برمعضلکله تیز ایتدیکینی کوسترییور . مادی شاییتك
حادهلری بسیطدر - حیاتی حادهلر یونلره نسبتده داهای
معضل ، روحی حادهلرده حیاتی حادهلردن داهای
معضل ، اجنای حادهلرله روحی حادهلردن داهای
معضابلر . مونستلر لك معضل برحادهک سببی لك
بسیط حادهلر آراسنده آرامقده بریأس کورمزدر .
تکمالك متعاقب صفه لرندهک شاییتلرک آتشیغیدن
یوقاری صیراسیله بری برینک تکونته بادی اولوقلری
فکری ، ذاتاً هرکجه قبول ایدلیش برنظریهدهده فقط ،
معضل بر شاییت برکرده حصوله کلدکن صوکراد سافل
قوتلری عئمز و معضل برصورتده جامع اولان یوشانه آرتق
آتشیغیدهک شاییتلری ناظم عد ایتك دوغرو اوله مالز .
مثلا حیاتی شاییت ، حکمی وکیبوی قوتلرک امتزاجندن